

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้คนพิการไม่สามารถเข้าทำงานด้านการศึกษา รวมทั้งศึกษาแนวทางและมาตรการส่งเสริมคนพิการเข้าทำงานด้านการศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนี้

1. ความหมายของคนพิการ
2. ความสำคัญของการศึกษาปัญหาคนพิการ
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคนพิการ
4. ปัญหาและความต้องการของคนพิการ
5. คนพิการกับการทำงาน
6. แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
7. มาตรการในการสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ
8. การนำหลักการและมาตรการมาประยุกต์ใช้ : ประสบการณ์ของต่างประเทศ
9. ประสบการณ์ของประเทศไทยในเรื่องการทำงานของคนพิการ
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ
  - 10.1 งานวิจัยในประเทศไทย
  - 10.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ความหมายของคนพิการ

ธุรีตัน พ่องแห้ว (ม.ป.ป. : 20-21) ได้รวมรวมนิยามของคำว่า “คนพิการ” ไว้ดังนี้ องค์กรสหประชาติให้ความหมาย “คนพิการ” ว่า คือ บุคคลผู้มีความพิการตลอดไปและพิสูจน์ได้ชัดเจน จะพิการในลักษณะใดก็ตาม ทำให้ไม่สามารถทำงานได้ หรือ สูญเสียความสามารถในการทำงาน

องค์กรกรมระหว่างประเทศ (ILO) ให้ความหมาย “คนพิการ” ว่า หมายถึง บุคคลซึ่งเสื่อมสมรรถภาพและโอกาสที่จะทำงานประกอบอาชีพ อันเป็นผลเนื่องมาจากการบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ

นักวิชาการด้านการศึกษาให้ความหมาย “คนพิการ” ว่า หมายถึง ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สมอง และจิตใจ อันเป็นเหตุให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างคนปกติ ได้แก่ คนพิการทางร่างกายและสุขภาพ คนตาบอด คนหูหนวก คนปัญญาอ่อน เป็นต้น

นักวิชาการด้านการแพทย์ให้ความหมาย “คนพิการ” คือ ผู้ซึ่งมีความบกพร่องหรือสูญเสียสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ทำให้ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ในการกระทำการกิจวัตรประจำวัน การเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และมีความสัมพันธ์ทางสังคมได้เหมือนอย่างคนปกติ

กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติพื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ได้แบ่งประเภทของคนพิการไว้ ดังนี้ (กรมประชาสงเคราะห์. 2537 : 11-12)

1. คนพิการทางการมองเห็น
2. คนพิการทางการได้ยินและสื่อความหมาย
3. คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
4. คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม
5. คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้

นอกจากนี้ กฎกระทรวงฉบับดังกล่าว ยังได้ให้ความหมายของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ไว้ดังนี้ (กรมประชาสงเคราะห์. 2537 : 12)

1. คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน และไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันได้ หรือ

2. คนที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัว อันเนื่องมาจากการแข็งชาขาด อัมพาตหรืออ่อนแรง โรคข้อหรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้งโรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวัน หรือดำเนินชีวิตในสังคมเยี่ยงคนปกติได้

การกำหนดประเภทของการสูญเสียอวัยวะและทุพพลภาพนั้น จึงอยู่กับชนิดและประเภทของความพิการ บางประเภทดียาก บางประเภทดีง่าย โดยปกติแล้ว การกำหนดประเภทของความพิการ มีการกำหนดไว้ดังนี้ (ศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย. 2529 : 32-36)

1. แขนขาด หมายความว่า ขาดตั้งแต่ข้อศอกขึ้นมา
2. ขาขาด หมายความว่า ขาดตั้งแต่หัวเข่าขึ้นมา
3. มือขาด หมายความว่า ขาดตั้งแต่ข้อมือขึ้นมา
4. นิ้วขาด หมายความว่า ขาดอย่างน้อยหนึ่งข้อมือ
5. เท้าขาด หมายความว่า ขาดตั้งแต่ข้อเท้าขึ้นมา

6. สูญเสียสมรรถภาพในการมองเห็นร้อยละเก้าสิบขึ้นไป หรือเสียความสามารถในการมองเห็นตั้งแต่ 3/60 หรือมากกว่า หมายความว่า ไม่สามารถมองเห็นอักษรแผ่นป้าย

วัดสายตามาตรฐานได้ในระยะห่างจากป้ายสามเมตร ในขณะที่คนตาปกติสามารถมองเห็นได้ในระยะห่างหนึ่งเมตร

7. สูญเสียความสามารถในการใช้ตาสองข้างร่วมกัน (Binocular Vision) หมายความว่า เมื่อใช้ตาข้างที่ไม่ปักติดร่วมกับตาอีกข้างหนึ่งแล้ว ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างคุณภาพ และถือว่าเป็นการสูญเสียสมรรถภาพในการมองเห็นของตาข้างที่ไม่ปักติดนั้น

8. อวัยวะส่วนใดขาด หมายความรวมถึงการที่อวัยวะส่วนนั้นเสียสมรรถภาพในการทำงานโดยสิ้นเชิง ซึ่งไม่สามารถจะรักษาให้หายเป็นปกติได้

กรณีนี้หัวแม่มือและนิ้วอีกสองนิ้วขึ้นไปของมือข้างเดียวกัน หรือมืออีกสิบเอ็ดนิ้วนอกเหนือจากนิ้วหัวแม่มือของมือข้างเดียวกันขาด ให้ถือว่าสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานโดยสิ้นเชิง

สำหรับความพิการทางปัญญา และความพิการทางการได้ยินนั้น มีการกำหนดระดับความพิการไว้ดังต่อไปนี้

1. ความพิการทางปัญญา วัดโดยใช้ระดับเข้าร์ปัญญา (I.Q.) เป็นหลัก จำแนกได้ ดังนี้

ระดับสติปัญญา 90 ขึ้นไป	ปกติ
70-90	เป็นเด็กเรียนช้า
50-70	เป็นปัญญาอ่อนน้อยพอเรียนได้ (Educable) พัฒนาการสูงสุดเท่าเด็กปกติ อายุ 7-10 ปี
35-49	เป็นปัญญาอ่อนค่อนข้างน้อย พอฝึกได้ (Trainable) พัฒนาการสูงสุดเท่ากับเด็กปกติอายุ 3-5 ปี
20-34	เป็นปัญญาอ่อนปานกลาง ไม่สามารถฝึกหัดได้ (Moderate) พัฒนาการสูงสุดเท่ากับเด็กปกติอายุ 2-3 ปี
ต่ำกว่า 20	เป็นปัญญาอ่อนปานกลาง ไม่สามารถช่วยตัวเองได้เลย พัฒนาการสูงสุดเท่ากับเด็กปกติ อายุ 1 ปีเท่านั้น

2. ความพิการทางการได้ยิน อาจจัดแบ่งระดับความพิการตามความบกพร่องได้ดังนี้

ความพิการ ทางการได้ยิน	ระดับการได้ยิน เป็นเดซิเบล	ความสามารถในการได้ยินและเข้าใจคำพูด
ไม่มีความผิดปกติ	0-25	เสียงพูดเบา ได้ยินและเข้าใจดี
หูดีงเล็กน้อย	26-40	เสียงพูดเบา ได้ยินแต่เข้าใจไม่ดี
หูดีงปานกลาง	41-55	เสียงพูดธรรมชาติ ได้ยินแต่เข้าใจไม่ดี
หูดีงค่อนข้างมาก	56-70	เสียงพูดดัง ได้ยินแต่เข้าใจบ้าง
หูดีงมาก	71-90	เสียงตะโกน ได้ยินและเข้าใจบ้าง
หูหนวก	90 ขึ้นไป	ขยายเสียงให้ดัง ไม่เข้าใจเสียงพูด

การจัดประเภทคนพิการอาจพิจารณาจากเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (สำนักงานกองทุน
เงินทดแทน. 2529 : 132)

1. สาเหตุของความพิการ อันได้แก่

1.1 ความพิการแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นในวัยเด็ก

1.2 ความพิการจากสิ่งแวดล้อม

1.3 อุบัติเหตุจากการทำงานอุตสาหกรรม หรือโรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพ

1.4 อุบัติเหตุในท้องถนน ในบ้าน และขณะเล่นกีฬา

1.5 ความเจ็บป่วยหรือโรค

2. ลักษณะของความพิการ ได้แก่

2.1 เกี่ยวกับกระดูก

2.2 ตาบอด

2.3 หูหนวก

2.4 บุคคลที่พิการในการพูด

2.5 บุคคลที่ป่วยเนื่องจากโรคประเพรา

2.6 วัณโรค

2.7 เป็นอัมพาต

2.8 ปัญญาอ่อน และอื่นๆ

3. การสูญเสียจากการพิการเป็นร้อยละ โดยพิจารณาจาก

3.1 การใช้งานของอวัยวะ

3.2 ความสามารถที่จะทำงาน

3.3 ไร้ความสามารถ และอื่นๆ

4. ผลของการพิการที่มีต่อความสามารถในการรับจ้าง

ในการจำแนกประเภทหรือลักษณะความพิการที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้น พบว่า ความพิการนั้นมีหลายลักษณะ และมีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันออกไป จึงเป็นไปไม่ได้ ที่คนพิการทุกคนจะสามารถเข้ารับการพัฒนาหรือพื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพได้ดังนั้น การที่จะตรวจสอบว่าใครคือคนพิการที่จำเป็นต้องได้รับการพื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพนั้น ควรจะได้มีการพิจารณาจากผลของการพิการที่กระทบกระเทือนต่อโอกาสทางงาน หรือ ความสามารถที่จะรับจ้างทำงานได้ของคนพิการเป็นสำคัญ สิ่งที่ควรสนใจเป็นอันดับแรก ก็คือจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานแทนที่จะเป็นเรื่องความพิการ เมื่อพบทว่าความพิการ เป็นอุปสรรคอย่างแท้จริงต่อการปฏิบัติงานในปัจจุบันและ/หรืออนาคตแล้ว จึงจะพิจารณา ให้บริการการพื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพต่อไป

ความสำคัญของการศึกษาปัญหาคนพิการ

จากการสำรวจและประมาณการขององค์กรสหประชาชาติเกี่ยวกับจำนวนคนพิการ ทั่วโลกในปี พ.ศ.2524 ซึ่งเป็นปีกันพิการสากล พบว่า มีคนพิการประมาณ 500 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรโลก และมีคนพิการจำนวน 350 ล้านคน อยู่ในสังคมที่ไม่มี การให้บริการช่วยเหลือ และส่วนใหญ่อยังประสบปัญหาการกีดกันทางกายภาพ ทางวัฒนธรรม และทางสังคม (สภากาชาดไทย 2538 : 26 อ้างอิงมาจาก United Nations. 1992) สำหรับสังคมไทยมีคนพิการทั่วประเทศจำนวน 1,057,000 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ของประชากรไทยทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2535 : 15)

ปัจจุบันจำนวนคนพิการนับวันจะทวีจำนวนขึ้นเรื่อยๆ อันเนื่องมาจากการเหตุผล หลายประการ เช่น ภาวะทุพโภชนาการอันเป็นผลมาจากการความยากจนและการศึกษาที่ ไม่เพียงพอ การใช้ยาธุรกิจหรือสารเคมีต่างๆ การประสบอุบัติเหตุในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และที่เกี่ยวกับยานพาหนะการขนส่ง ตลอดจนภัยพิบัติตามธรรมชาติ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าสาเหตุบางประการของความพิการเป็นสาเหตุที่มนุษย์เราหลบเลี้ยงได้ยากและ บางประการก็หลบเลี้ยงไม่ได้เลย

คนพิการถือว่าเป็นผู้ที่เสียเบรียบ (Handicapped) หรือด้อยโอกาสในสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นศักยภาพแฝงของสังคมด้วยกล่าวคือหากสังคมได้ลงรายหรือทดสอบทั้งคนพิการ

คนพิการก็จะเป็นภาระของสังคมต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด แต่หากสังคมให้ความสนใจและพัฒนา คนพิการให้ถูกวิธีแล้ว คนพิการก็จะกลับเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมหรือประเทศชาติ ให้เจริญรุ่งเรืองได้ (กรรณิการ์ พฤติสาร. ม.ป.ป. : 87) ดังนั้น สังคมจึงจำเป็นต้องให้ความสนใจและแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการสนับสนุนคนพิการซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในปัจจุบัน เพื่อให้คนพิการเหล่านี้ไม่เป็นภาระของสังคม แต่สามารถช่วยเหลือตนเองและสามารถ ทำประโยชน์ต่อสังคมได้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคนพิการ

ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เป็นรากฐานของความเข้าใจปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของคนพิการ มี 3 ทฤษฎี ได้แก่ (McDaniel. 1976 : 1-10)

1. ทฤษฎีรูปลักษณ์ของตนเอง (Body-Image) ชิลเดอร์ (McDaniel. 1976 : 5-6 citing Schilder. 1950) ได้ศึกษาในภาพเกี่ยวกับร่างกายของบุคคล แล้วสรุปว่า รูปลักษณ์ของบุคคลมีผลต่อมโนภาพเกี่ยวกับร่างกายของบุคคล และมโนภาพนี้เป็นส่วนสำคัญ ส่วนหนึ่งของการเกิดพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ชิลเดอร์ใช้หลักการดังกล่าวเนื่องอิทธิพลทางจิต ที่แปรปรวนของคนพิการว่า ความบกพร่องหรือความผิดปกติทางสรีระสามารถก่อให้เกิด ความรู้สึกแปรปรวน ทั้งนี้เพราะรูปลักษณ์ที่เสียไปและสมรรถภาพทางกายที่ลดลง ความรู้สึก แปรปรวนนี้จะกลับเป็นส่วนหนึ่งของทัคคดิและประสบการณ์ของบุคคลนั้น ๆ

2. ทฤษฎีปมด้อย (Inferiority Complex) แอดเลอร์ (McDaniel. 1976 : 2-5 : citing Adler. 1927) เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีปมด้อย (Inferiority Complex) มนุษย์ จึงพยายามดันตนเพื่อไปสู่สิ่งที่ดีกว่า (Striving for Superiority) โดยเขาจะดึงเป้าหมายที่ เป็นรูปแบบหรือวิธีชีวิต (Style of Life) ไว้ในใจ และจะพยายามนำพาชีวิตตนเองไปสู่ เป้าหมายที่วางแผนไว้ให้จงได้ pragmatically เช่นนี้มิใช่สิ่งผิดปกติ แต่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน และเป็นสาเหตุที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองขึ้นมาได้ ในกรณีของคนพิการ แอดเลอร์ อธิบายว่า ปมด้อยของคนพิการเกิดจากสภาพความบกพร่องของร่างกาย อันทำให้คนพิการ รู้สึกทรมานเพราะรู้สึกถึงความไม่มั่นคงในชีวิตและการต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น หากคนพิการ มีความรู้สึกเช่นนี้มากก็จะดึงเป้าหมายในสิ่งที่ดีกว่าได้สูง และจะมีความมั่นคงแนวโน้มมาก ในความพยายามดันตนไปสู่เป้าหมายนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม แอดเลอร์กล่าวว่า สภาพความ พิการทางกายและทางจิตอาจเป็นสาเหตุสำคัญของการตั้งความประณญาในรูปแบบชีวิตที่ผิด ๆ ได้

3. ทฤษฎีจิต-สรีระ (Somatopsychology) เป็นทฤษฎีร่วมสมัยซึ่งนำมาประยุกต์ ใช้กับการศึกษาผู้มีความเจ็บป่วยทางร่างกายหรือมีความพิการ สาระสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ สรีระทางกายและจิตมีความเกี่ยวเนื่องและไม่เป็นอิสระแก่กัน สรีระทางกายสามารถ

ส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลได้ เพราะสภาวะทางกาย เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพต่างๆ ของร่างกาย อันเป็นเครื่องมือในการแสดงพฤติกรรม และสภาวะทางกายของบุคคลยังเป็นสิ่งเร้าให้บุคคลนั้นและผู้อื่นรอบข้างเข้าแสดง พฤติกรรมต่างๆ ด้วยเช่นกัน สภาพความบกพร่องทางกายทำให้ตัวคนพิการเองและบุคคลอื่นๆ ประนีนคุณค่าของเข้าต่ำลง นอกจากนี้ สภาพความพิการยังทำให้บุคคลรอบข้างมองคนพิการอย่างมีอดีต ทำให้แสดงพฤติกรรมที่เป็นการปฏิเสธคนพิการหรือการให้ความปักป้องคุ้มครองคนพิการจนเกินความจำเป็น ทำให้คนพิการยังเห็นคุณค่าของตนเองน้อยลง และพยายามทำให้เข้ารู้สึกว่าเข้าไว้ความสามารถในเรื่องอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับความพิการทางกายของเข้าอีกด้วย (McDaniel. 1976 : 8)

จากทฤษฎีทั้ง 3 ทฤษฎีข้างต้น อาจสรุปได้ว่า สภาพความบกพร่องทางร่างกายของคนพิการนอกจากจะทำให้เข้าเสียเบรียบทางด้านสมรรถภาพทางกายแล้ว ยังอาจนำมาสู่ปัญหาทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคมของคนพิการได้

ปัญหาและความต้องการของคนพิการ

จูริัตัน พ่องแพ้ว (ม.ป.ป. : 23-26) ได้แบ่งปัญหาและความต้องการหลักในการดำรงชีวิตของคนพิการออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการด้านการแพทย์ คนพิการจำนวนมากเกินร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในชนบท คนพิการเหล่านี้มักไม่ได้รับการดูแลรักษาจากแพทย์ ดังนั้น อาการหรือโรคที่ควรจะรักษาให้หายได้หรือป้องกันได้ จึงลายเป็นสาเหตุที่ทำให้พิการ อันเนื่องมาจากการขาดความรู้ ขาดการศึกษาหรือเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้คนพิการเหล่านี้ขาดโอกาสในการเข้ารับการรักษาพยาบาล ตลอดจนไม่สามารถจัดหาภัยอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการชนิดต่างๆ ได้

2. ปัญหาและความต้องการด้านการศึกษา ด้วยเหตุที่คนพิการส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท และมีฐานะยากจน รวมทั้งรู้สึกไม่สามารถบรรยายบริการด้านการศึกษาพิเศษไปสู่ชนบทได้อย่างเพียงพอ กับความต้องการด้านการศึกษาของเด็กพิการได้ ทำให้ผู้ปกครองของเด็กพิการต้องพาเด็กพิการไปเข้ารับการศึกษาพิเศษซึ่งมีอยู่แต่ในจังหวัดใหญ่ๆ ไม่ก็แห่งเท่านั้น ส่วนเด็กพิการที่เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติที่ต้องเผชิญกับปัญหาทัศนคติของครูและเพื่อนๆ ที่มีต่อเด็กพิการ บางคนถูกรังแก ถูกรังเกียจ ถูกล้อเลียนหรือแสดงความสนใจอย่างผิดๆ อีกทั้งยังต้องเผชิญอุปสรรคในเรื่องอาคารสถานที่สำหรับเด็กพิการแขนขาอุปสรรคในการเดินทางไปโรงเรียนของเด็กตามอุดและเด็กพิการแขนขา ความไม่เข้าใจบทเรียนของเด็กหูดีและเด็กตาบอด หรือขาดแคลนอุปกรณ์ช่วยในการศึกษา เช่น หนังสือ

อักษรเบラลต์ หรือเทปสำหรับเด็กตาบอด เป็นต้น คนพิการจึงเรียกร้องให้รัฐบาลจัดโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสำหรับคนพิการทุกประเภทให้เพียงพอ ตามภูมิภาคต่างๆ และรัฐควรจัดให้มีครุการศึกษาพิเศษที่จะส่งไปช่วยสอนในโรงเรียนธรรมชาติ ที่มีเด็กพิการเรียนร่วมอยู่ด้วย

3. ปัญหาและความต้องการด้านอาชีพ คนพิการที่ไม่พิการมากจนทำอะไรไม่ได้ ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพึ่งพาตัวเอง มีรายได้เป็นของตนเอง ไม่ต้องการทำตนเป็นภาระของครอบครัวและสังคม แต่ทัคณคติของสังคมที่มีต่อคนพิการไม่เอื้ออำนวยและไม่เปิดโอกาสให้เข้าได้แสดงความสามารถ ประกอบกับคนพิการเองขาดความรู้ความชำนาญ จึงเป็นภารายแก่คนพิการจะได้งานทำ แต่ถ้าได้มีการพัฒนาขีดความสามารถและคุณภาพของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ คนพิการก็สามารถประกอบอาชีพได้ ดังนั้น รัฐและเอกชนควรให้ความสนใจมุ่งดำเนินการในเรื่องการฝึกอาชีพให้แก่คนพิการ โดยจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพ คนพิการที่สามารถตอบต่อความต้องการของคนพิการทุกประเภทได้ และควรจะฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพความพิการ โดยมีหลักสูตรการฝึกอาชีพที่ต้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน แม้คนพิการจะได้รับการฝึกอาชีพและมีความพร้อมที่จะทำงานแล้วก็ตาม ก็ยังเป็นภารายแก่คนพิการจะได้งานทำ เพราะตลาดแรงงานในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูง และมีคนจำนวนมาก ถ้าให้เดิมอย่างห่วงคนที่มีร่างกายสมบูรณ์กับคนพิการ นายจ้างย่อมไม่เลือกคนพิการเข้าทำงาน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนให้คนพิการมีงานทำ โดยให้รัฐออกกฎหมายคันเรื่อง “គุฒาในการทำงานของคนพิการ” โดยกำหนดให้สถานประกอบการของรัฐและเอกชนที่มีลูกจ้างมากๆ ต้องรับคนพิการเข้าทำงานตามสัดส่วนที่เหมาะสม

4. ปัญหาและความต้องการด้านสังคม การที่คนพิการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความพร้อมของคนพิการ และความพร้อมของสังคม เมื่อคนพิการมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะประกอบอาชีพได้ตามความถนัด ตามสมรรถภาพของร่างกาย และมีความพร้อมทางด้านจิตใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม มีบทบาทและความรับผิดชอบในสังคม ในขณะเดียวกัน ถ้าสังคมยังไม่พร้อม ไม่เปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถ โดยยึดติดอยู่กับทัคณคติที่คับแคบและความไม่เข้าใจ ก็ย่อมจะแสดงอาการไม่ยอมรับประกอบการไม่เอื้ออำนวยประไบชน์ด้านวัฒนธรรม เช่น อาคารสถานที่ สถาปัตยกรรม สถาบันและบริการอื่นๆ ด้วยแล้ว ผลก็คือ คนพิการไม่สามารถจะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคเช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆ ดังนั้น คนพิการจึงเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ให้บริการด้านสาธารณสุขต่างๆ คำนึงถึงคนพิการประเภทต่างๆ ด้วย

เช่น ที่ทำการต่างๆ ของรัฐที่ประชาชนต้องเข้าไปติดต่อจะมีทางลัด ราบบันไดสำหรับ คนพิการที่ใช้รถเข็น หรือ เครื่องช่วยในการเดิน และรถไฟฟ้านี้หรือโครงการขนส่งมวลชน ต่างๆ ก็จะคำนึงถึงการร่วมใช้บริการของคนพิการด้วย

สันนิษฐานแล้ว (2530 : 135) ได้สรุปปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวของคนพิการ ไว้ว่า คนพิการมักจะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ยากกว่าบุคคลธรรมดา และมักจะแสดง ความประพฤติผิดแปลกไปเมื่ออยู่ในหมู่คนธรรมดា แต่ก็มีอยู่มากที่สามารถปรับตัวเองได้ ดีกว่าคนธรรมดา การแสดงความประพฤติที่ผิดแปลกไปนี้ มักจะไม่เกิดขึ้นเมื่ออยู่ใน หมู่คนพิการด้วยกัน คนพิการมักจะแสดงอาการต่างๆ เอพาเนื่ออยู่ในสังคมที่ไม่ใช่สังคม คนพิการ อาการหรือพฤติกรรมที่เห็นได้ชัดเจน คือ ข้อ야 ไม่ชอบการลังสรรค์ เป็นต้น

เชคสเปียร์ (Shakespeare. 1975 : 25-26) กล่าวว่า คนพิการที่มีความ พิการน้อยจะรู้สึกสับสน เพราะไม่แน่ใจว่าจะจัดต้นเรืองอยู่ในกลุ่มคนพิการหรือคนปกติ และความไม่แน่ใจนี้ทำให้เข้าพ่ายตามกลบเกลื่อนความพิการของตนเรื่องจากสายตาของ ผู้อื่นอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม เชคสเปียร์กล่าวว่า คนที่มีความพิการมากก็มีปัญหานี้เรื่อง ขาดความเป็นส่วนตัว เพราะความพิการของเขานำให้เข้าต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ในการทำกิจกรรมต่างๆ บ่อยกว่าผู้ที่มีความพิการน้อย

เมคแดเนียล (McDaniel. 1976 : 8) กล่าวถึงปัญหาการปรับตัวของคนพิการว่า คนพิการที่มีความพิการน้อยหรือไม่เด่นชัดจะมีความคับข้องใจมากกว่าและมีการปรับตัว ได้มากกว่าคนที่มีความพิการที่เห็นเด่นชัด ทั้งนี้เพราะสังคมมักมีความคาดหวังต่างๆ จาก คนพิการที่เห็นเด่นชัดนี้สูง โดยมองว่าเขาน่าจะมีความสามารถไม่แตกต่างจากคนปกติ ทั่วไปนัก แต่ในความเป็นจริงแล้วเขายังไม่มีความสามารถที่สังคมคาดหวังไว้

แอลเบอร์ต แอลเเบอร์ต (เรวัตผ่องสุวรรณ 2536:22 อ้างอิงมาจาก Lambert and Lambert. 1985) กล่าวว่า ปัญหาสำหรับคนพิการ ก็คือ สภาพความพิการ ที่ก่อให้เกิดการสูญเสียอวัยวะ ทำให้มีการปรับตัวต่อการดำเนินชีวิตใหม่ได้ยาก เพราะอวัยวะ เหล่านี้มีความสำคัญต่อการเคลื่อนไหว ต่อความสวยงามของร่างกาย และต่อความสำเร็จ ในการช่วยเหลือตนเอง

คนพิการกับการทำงาน

1. ความสำคัญของงานต่อคนพิการ งานมีคุณค่าและความสำคัญต่อคนพิการ ในเมืองต่างๆ ดังนี้ (ริโอะชูเกะ มัทซูกิ ม.ป.ป. : 94)

1.1 คนพิการและครอบครัวต้องการมีรายได้จากการทำงาน คนพิการกับ ครอบครัวส่วนมากก็เหมือนกับครอบครัวอื่นๆ ที่มีชีวิตอยู่ไม่ได้หากไม่มีรายได้ประจำ

1.2 คุณค่าของคนในสังคมอยู่ที่การทำงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ การทำงานนับเป็นคุณค่าอันสูงส่งของคนทุกชาติทุกภาษาทุกวัฒนธรรม ดังนั้น เมื่อคนพิการไม่สามารถทำงานได้ เขาก็จะถูกตัดสินว่าเป็นผู้ล้มเหลวในชีวิตที่ไม่อาจเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคมเดียวกัน

1.3 คนพิการมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตอย่างปกติ ในสังคมสถานที่ทำงานนับเป็นแหล่งสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและพัฒนาทักษะทางสังคม ถ้าคนพิการขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว ก็เท่ากับถูกขัดขวางอย่างรุนแรงในการอยู่ร่วมกับสังคม

1.4 คุณค่าของการมีงานทำอยู่บนพื้นฐานความจริงที่ว่า งานทำให้ชีวิตอยู่ในกฎเกณฑ์และเป็นรูปเป็นร่างเข่นเดียวกับบุคคลทั่วไป การมีชีวิตอยู่ไปวันๆ โดยปราศจากสิ่งท้าทายจากการทำงานเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่ายและหงอยเหงา

2. ลักษณะการทำงานของคนพิการ การทำงานของคนพิการอาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ (ณรงค์ ปฏิวัติสวัสดิ์. ม.ป.ป. : 104)

2.1 การประกอบอาชีพอิสระ (Self-employment) คือ การที่คนพิการทำธุรกิจของตนเอง เช่น รับตัดเย็บเสื้อผ้าอยู่ที่บ้าน ทำเกษตรกรรมในที่ดินของตัวเอง หรือค้าขายเป็นต้น งานประเภทนี้เป็นกลุ่มใหญ่ของงานที่คนพิการได้ทำ เพราะไม่มีโอกาสทางอื่นอาชีพอิสระของคนพิการส่วนมากในปัจจุบัน ก็คือ อาชีพขายสลากรกินแบ่งรัฐบาล คนพิการที่ทำงานเช่นนี้ได้ต้องปากกัดตีนกีบ มีความสามารถเฉพาะตัว และมีความอดทนสูง

2.2 การทำงานในโรงงานในอารักขา (Sheltered Workshop) คนที่มีความพิการมากๆ มักจะถูกปฏิเสธจากสถานประกอบการทั่วไป จึงสมควรเข้าทำงานในโรงงานประเภทนี้ซึ่งรับแต่คนพิการเข้าทำงานโดยเฉพาะ ปัจจุบันในประเทศไทย คือ ศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ จังหวัดนนทบุรี เดิมชื่อโรงงานปีคนพิการสากล

2.3 การทำงานในตลาดแรงงานทั่วไป (Open Labour Market) การได้ทำงานในลักษณะนี้เป็นยอดประมาณของคนพิการทั่วไป เพราะมีโอกาสได้ทำงานเที่ยมบ่าเที่ยมไหล่ กับคนปกติในสำนักงานและโรงงานต่างๆ อย่างสมศักดิ์ศรี ในอดีต คนพิการที่มีโอกาสทำงานในลักษณะนี้มีน้อยมาก จนกระทั่งในปี พ.ศ.2537 ได้มีการออกกฎหมายห้ามห้าม ตามความในพระราชบัญญัติว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ความว่า “ให้สถานประกอบการเอกชนที่มีพนักงานตั้งแต่ 200 คน ขึ้นไป รับพนักงานที่เป็นคนพิการเข้าทำงานในอัตราส่วนคนพิการ 1 คน ต่อพนักงาน 200 คน หากไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานก็สามารถส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นการทดแทนได้ นอกจากนี้ยังมีมาตรการอุปโภคบริโภคในรายจ้าง โดยให้นายจ้างหรือสถานประกอบการที่รับคนพิการเข้าทำงาน

ตามอัตราที่กำหนด มีสิทธินำเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่คนพิการมาหักเป็นค่าใช้จ่ายตามประมวลรัชฎากรได้เป็นสองเท่าของจำนวนที่จ่ายจริง (กรมประชาสงเคราะห์. ม.ป.ป. : 6, 8)

3. ปัญหาในการทำงานของคนพิการ ปัญหาในการทำงานของคนพิการ ประการแรก ก็คือ การไม่มีงานทำ คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนางานสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ (2530 : 3) รายงานว่า คนพิการส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครมีอัตราการว่างงานถึงร้อยละ 66 ของคนพิการทั้งหมด และในต่างจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 46 สำหรับกรมประชาสงเคราะห์ (2532 : 48-51) รายงานว่าในปี พ.ศ.2532 จำนวนคนพิการที่ได้รับการฝึกอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพของคนพิการของรัฐบาล 4 แห่ง มีจำนวนถึง 235 คน แต่สามารถรับเข้าทำงานในโรงงานปีคนพิการสากล (โรงงานในอาชีวศึกษา) ได้เพียง 46 คน และให้กู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพได้เพียง 5 ราย นอกจากนี้ สถาบันพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย (ธรรัตน์ ผ่องแผ้ว. ม.ป.ป. : 31 อ้างอิงมาจาก สถาบันพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย. 2529) ได้รายงานผลการสำรวจจำนวนคนพิการที่สำเร็จหลักสูตรจากศูนย์ฝึกอาชีพต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน จำนวน 2,240 คน พบว่า มีคนพิการได้งานทำไม่ถึงร้อยละ 20 ของจำนวนคนพิการที่ผ่านการฝึกอาชีพทั้งหมด ทั้งนี้เพราะหลักสูตรการฝึกอาชีพนั้นไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ประกอบกับทัศนคติของคนไม่เปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถ สำหรับคนพิการที่มีโอกาสได้ทำงานก็ยังประสบปัญหาในการทำงาน ดังนี้ (กรมการจัดหางาน. 2538 : 41-44 : วารสาร ตะเกียง พ.ศ. 2537 : 6-8)

3.1 ปัญหาด้านคนพิการ ได้แก่

3.1.1 คนพิการส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำ งานที่ได้ทำมักจะเป็นงานระดับล่าง ซึ่งมีโอกาสก้าวหน้าน้อย

3.1.2 คนพิการขาดค่าแนะนำในเรื่องการบริหารจัดการตนเอง หรือขาดการเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ขาดมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพราะก่อนที่จะออกไปทำงาน คนพิการมักจะถูกแยกออกจากสังคมมาโดยตลอด

3.1.3 คนที่พิการภายนอก โดยเฉพาะคนที่เคยทำงานในตำแหน่งหน้าที่ที่ดี มีความภาคภูมิใจในตนเอง เมื่อต้องกล้ายเป็นคนพิการและต้องถูกย้ายงานหรือเปลี่ยนตำแหน่งที่มีความสำคัญลดลง มักจะมีปัญหาในการปรับตัว

3.2 ปัญหาด้านสถานประกอบการ ได้แก่

3.2.1 สถาบันแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงานเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากสถานประกอบการทั่วไปมีอาคารสถานที่ฯ ไม่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการ

เช่น ตัวอาคารมีบันไดสูง คนพิการต้องขึ้นลงบันไดโดยไม่มีทางลาดหรือราวบันได ทำให้ไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย ที่ทำงานบางแห่งไม่มีสุขาที่ก่อวังพอสำหรับคนพิการที่ใช้รถเข็น

3.2.2 หัวหน้างานหรือผู้ร่วมงานบางคนมีเจตคติที่ไม่ถูกต้องต่อคนพิการ เช่น หัวหน้างานบางคนมีความรู้สึกว่าการจ้างคนพิการมาทำงานเป็นการทรมานคนพิการ บ้างก็ไม่แน่ใจในความสามารถของคนพิการจึงไม่มอบหมายงานหรือความรับผิดชอบให้คนพิการ เท่าที่ควร นอกจากนี้ การที่สังคมมองคนพิการว่าเป็นบุคคลน่าสงสาร เพราะทำอะไรได้ด้วยความลำบากกว่าคนปกติ มักทำให้คนพิการพลาดโอกาสในการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ

3.3 ปัญหาด้านอื่นๆ ได้แก่

3.3.1 ปัญหาในการเดินทางและการใช้บริการขนส่งสาธารณะ กล่าวคือ คนพิการไม่ได้รับความสะดวกสบายในการคมนาคม เช่น ขาดทางลาดและทางเท้าลับมุม สำหรับคนพิการที่นั่งรถเข็น ขาดความสะดวกในการขึ้นลงรถประจำทาง เพราะบริการขนส่งสาธารณะต่างๆ มักไม่คำนึงถึงการใช้บริการของคนพิการ

3.3.2 ปัญหาเรื่องที่พัก คนพิการจำนวนนี้เป็นคนต่างด้วยประวัติที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพ แต่มีสถานประกอบการจำนวนน้อยที่จัดที่พักให้ ภาระจะเข้าที่พักในเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตปริมณฑลก็มักจะมีราคาค่าอนัชั่งสูง ที่พักราคาถูกก็มักจะต้องในเรื่องของสุขภาพอนามัย รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกความสะดวกต่างๆ สำหรับคนพิการ

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้สูงอายุคนพิการ

การพัฒนาผู้สูงอายุคนพิการ เป็นแนวคิดที่วิวัฒนาการมาจากการณ์หลัง สมความโลกรั้งที่ 1 และ 2 ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้ความช่วยเหลือคนพิการ จากการส่งเคราะห์มาเป็นการพัฒนาผู้สูงอายุคนพิการด้านต่างๆ เพื่อให้คนพิการช่วยตนเองได้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้

องค์การสหประชาชาติได้ให้แนวความคิดการพัฒนาผู้สูงอายุคนพิการไว้ว่า (อนิษฐา เทวินทรภักดี. 2531 : 15)

1. คนพิการมีสิทธิ์มีนุชยชนสมบูรณ์เช่นคนปกติ จึงควรมีสิทธิ์ได้รับการคุ้มครอง ช่วยเหลือและโอกาสในการพัฒนาผู้สูงอายุคนพิการ
2. สภาพความพิการ และบัญชาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นทำให้คนพิการได้รับความกระหนน กระเทือนทางอารมณ์และจิตใจ ดังนั้นคนพิการจึงควรมีสิทธิ์เรียกร้องความเห็นอกเห็นใจ และสร้างสรรค์จากผู้คนเป็นพิเศษ
3. ถ้าได้รับโอกาสที่เหมาะสม คนพิการจะสามารถพัฒนาสมรรถภาพของตนให้ดีขึ้นได้ และจะกลายเป็นผู้มีประโยชน์ต่อประเทศแทนที่จะเป็นภาระของสังคม

4. คนพิการย่อมมีความรับผิดชอบต่อชุมชนในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อชาติเท่าที่กระทำได้ภายหลังการพื้นฟูสมรรถภาพแล้ว

5. คนพิการต้องมีชีวิตอยู่อย่างอิสระในชุมชนคนปกติ แทนที่จะไปอยู่ในที่ซึ่งจัดไว้สำหรับคนพิการโดยเฉพาะ

6. การพื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจะสำเร็จได้ด้วยความร่วมมืออย่างจริงจังของบุคคลในวงการต่างๆ ในสังคม

สำหรับความหมายของคำว่า “พื้นฟูสมรรถภาพ” นั้น องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้ให้คำนิยามไว้ใน 2 ลักษณะ คือ (International Labour Office. 1973:1)

1. ทางการแพทย์ การพื้นฟูสมรรถภาพ ได้แก่ การใช้มาตรการทางการแพทย์ทุกอย่างเพื่อให้คนพิการคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด มาตรการเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในสาขาแพทย์ทางฝ่ายกาย (Physical Medicine) และนำมาเป็นเครื่องช่วยการบำบัดรักษาโดยทางยาหรือทางการผ่าตัดที่แพทย์เป็นผู้ดำเนินการ

2. ในเบื้องต้นสังคมส่งเสริมการพื้นฟูสมรรถภาพ คือ การปรับสภาพคนพิการให้กลับคืนไปสู่การใช้ประโยชน์ทางร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจและการอาชีพอย่างสมบูรณ์ ที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น ถ้าเป็นการสูญเสียอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งก็จะต้องหาวิธีให้คนพิกรับฟังให้อวัยวะ หรือความสามารถอื่นในการปฏิบัติงานแทนความสามารถเดิมที่เสียไป

จากความหมายของคำว่า การพื้นฟูสมรรถภาพดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่าการพื้นฟูสมรรถภาพนั้นเป็นการปรับสภาพของคนพิการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ให้คนพิการมีสภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และสามารถใช้งานอวัยวะส่วนที่พิการได้แม้จะไม่ได้เท่าเดิม เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตันเอง ปฏิบัติหน้าที่การงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ

การพื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพื่อให้สมรรถภาพที่สูญเสียไปกลับคืนมาอีกครั้ง จำเป็นจะต้องใช้วิทยาการของสาขات่างๆ ร่วมกัน โดยอย่างน้อยที่สุดจะต้องครอบคลุม 4 ด้าน คือ

1. การพื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ เป็นการช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับการบำบัดรักษาที่ถูกต้องและทันสมัย เพื่อให้สามารถกลับมีสภาพที่ใกล้เคียงกับคนปกติ อันได้แก่ การป้องกัน การรักษา การปรับสภาพ และการแก้ไขสภาพความพิการ เช่น การผ่าตัด การจัดหาเครื่องช่วยคนพิการ เช่น แขน ขาเทียม เครื่องช่วยฟัง เป็นต้น รวมถึงกายภาพบำบัดและอาชีวบำบัด ตลอดจนการให้คำแนะนำและการป้องกันโรคภัยที่ก่อให้เกิดความพิการ

2. การพื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา เป็นการช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับการศึกษาอ้อมเข่นเดียวกับคนปกติโดยทั่วไป โดยการจัดการศึกษาพิเศษให้แก่คนพิการแต่ละประเภท เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสอนคนหูหนวก ปัญญาอ่อน เป็นต้น

นอกจานี้ในปัจจุบันยังได้มีการส่งเสริมคนพิการให้ได้อยู่ในสังคมของคนปกติ มีโอกาสได้เรียนรู้และปรับตัวเข้าหากันตามสภาพที่เป็นจริงของสังคม และเป็นพื้นฐานในการเตรียมตัวรับการฝึกอาชีพและการทำงานต่อไปในอนาคต

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม เป็นการฟื้นฟูคนพิการในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสังคมเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างคนปกติทั่วไป และเสริมสร้างความเป็นอยู่ของคนพิการให้ได้รับความสะดวกสบาย โดยปรับปรุงแก้ไขสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับคนพิการ นอกจากนี้จุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม คือ การหาทางให้สังคมยอมรับความสามารถของคนพิการ และให้สิทธิอยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน

4. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ เป็นการช่วยเหลือคนพิการให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงตัวเองตามความสามารถเหมาะสมกับสภาพของร่างกาย และความสามารถที่มีอยู่ เพื่อจะได้มีเป็นภาระของครอบครัวและสังคม

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพนี้ ถือเป็นจุดหมายสูงสุดในกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ กล่าวคือ เมื่อคนพิการได้ผ่านกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่างๆ และสามารถผ่านกระบวนการสร้างและคัดเลือกของสถานประกอบการของรัฐและเอกชนแล้ว ก็จะถือว่าเป็นผู้มีงานทำในฐานะลูกจ้าง ซึ่งได้ค่าตอบแทนเป็นตัวเงิน และปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของรายได้ประชาชาติ ดังนั้น ขั้นตอนต่อจาก การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ คือ บริการจัดหางาน และการติดตามผลการทำงานของคนพิการ ดังจะเห็นได้จากข้อเสนอแนะว่า ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ (คนพิการ) ฉบับ ค.ศ. 1955 ที่องค์กรแรงงานระหว่างประเทศบรรรอง เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1955 ซึ่งอธิบายว่า “การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ” เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ดำเนินต่อเนื่องประสานกันในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กำไรให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ ได้แก่ การแนะนำอาชีพ การฝึกอบรมอาชีพ การจัดหางานให้โดยเลือกประเภทงาน อันมีจุดประสงค์เพื่อให้คนพิการสามารถได้เข้าทำงาน และดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม (International Labour Office, 1973 : 3) ว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพและการจ้างงาน (คนพิการ) ปี ค.ศ. 1983 (อนุสัญญาฉบับที่ 159) และข้อเสนอแนะว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพและการจ้าง (คนพิการ) (ข้อเสนอแนะฉบับที่ 168) ได้พิจารณาความเป็นไปได้ที่คนพิการจะสามารถ “ก้าวหน้าในงาน” ตลอดจน “ได้เข้าทำงานและดำรงตำแหน่งงาน” ในงานที่เหมาะสมด้วย ดังนั้น การให้ความสำคัญกับ “งาน” นั้นนับว่าเป็นเป้าหมายอันจำเป็นของคนพิการ ทั้งนี้เนื่องมาจากความกดดัน หรือความต้องการทางเศรษฐกิจและจิตวิทยาสังคมในสังคมส่วนใหญ่

มาตรการในการสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ

ในการดำเนินงานเพื่อสร้างโอกาสในการมีงานทำของคนพิการ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้กำหนดมาตรฐานสากลในการให้การรับรองเกี่ยวกับการจ้างคนพิการเข้าทำงาน โดยในปี 2526 องค์กรอนามัยโลกได้มีมติให้ประกาศใช้ “อนุสัญญาว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพและการจ้าง (คนพิการ) เข้าทำงาน” (อนุสัญญานับที่ 159) โดยอนุสัญญาดังกล่าวเป็นอนุสัญญาที่ให้ความคุ้มครองบุคคลพิการ โดยให้ประเทศสมาชิกให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูอาชีพให้คนเหล่านี้ รวมทั้งการทำหนนโดยนายเกี่ยวกับการฟื้นฟูอาชีพและการมีงานทำของคนพิการ การกำหนดโดยนาย เช่นว่านี้ต้องเน้นกับคนพิการทุกประเภท รวมทั้งการส่งเสริมโอกาสการมีงานทำแก่คนพิการในตลาดแรงงานเปิด และจะต้องดึงอยู่บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกันระหว่างคนพิการ โดยรัฐบาลเพียงต้องดำเนินมาตรการเพื่อมุ่งเน้นแนวทางอาชีพและการอบรมวิชาชีพการมีงานทำ รวมทั้งการให้องค์กรนายจ้างและองค์กรลูกจ้างตลอดจนองค์กรตัวแทนคนพิการเข้าร่วมปรึกษารือในการกำหนดนโยบายข้างต้น (นิคม จันทร์วิทูร. 2531 : 200)

ในส่วนของ “แผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ” ซึ่งได้รับการรับรองจากสมัชชาในสหประชาชาติในสมัยประชุมที่ 37 เมื่อปีพ.ศ. 2525 เพื่อใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน “ในทศวรรษคนพิการแห่งสหประชาชาติ” พ.ศ. 2526-2535 ได้ให้ข้อเสนอในการวางแผนปฏิบัติการเพื่อสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ โดยระบุว่าการส่งเสริมให้คนพิการมีโอกาสได้งานทำอย่างคนปกติทั่วไปนั้น อาจนำร่องการต่างๆ เหล่านี้มาใช้กับนายจ้าง เช่น (องค์การสหประชาชาติ. 2525 : 53-54)

1. การสร้างงานในระบบอัตราส่วน โดยใช้มาตรการรุนจิเป็นที่ตั้ง
  2. การส่วนงานบางอย่างไว้ให้คนพิการ
  3. ให้เงินกู้ยืมหรือเงินช่วยเหลือแก่ธุรกิจขนาดย่อม และสหกรณ์ที่จ้างคนพิการทำงาน
  4. ทำสัญญาพิเศษ หรือให้สิทธิในการผลิตก่อนคนอื่น
  5. การลดภาษี
  6. การให้ความช่วยเหลือทางการเงินหรือทางวิชาการแก่คนพิการ
- วิธีการต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น ไม่ควรเป็นข้อจำกัดโอกาสในการได้รับการจ้างงานของคนพิการ และไม่ควรเป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน โดยประเทศสมาชิกอาจเลือกทำได้หลายวิธี แล้วแต่สภาพการณ์ของประเทศนั้นๆ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะให้มีการร่วมมือกันทั้งในระดับส่วนกลางและท้องถิ่น ระหว่างรัฐบาล นายจ้าง และองค์กรแรงงานเพื่อพัฒนาแผนงานและนำไปปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้คนพิการได้รับโอกาส

ดีขึ้นและก้าวขึ้นในการทำงานทำ ความร่วมมือดังกล่าวอาจทำในเรื่องนโยบายการจ้าง มาตรการทำสภาพแวดล้อมในที่ทำงานให้เหมาะสมการฝึกอาชีพการทำงานให้ทำและติดตามผล สำหรับผู้พิการอย่างหนักหรือที่มีความต้องการเป็นพิเศษ ซึ่งไม่สามารถทำงานแบบแข่งขันกับ ผู้อื่นได้ ควรจัดให้ได้ทำงานแบบอยู่ในความดูแล เช่น การผลิตในสถานที่ทำงานขนาดเล็ก (Production Workshops) การทำงานที่บ้าน แผนการทำงานของตัวเอง และการให้ผู้พิการ อย่างหนักกลุ่มเล็กกลุ่มนั่งทำงานในเงื่อนไขที่ได้รับการดูแลเป็นพิเศษในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

การนำหลักการและมาตรการมาประยุกต์ใช้ : ประสบการณ์ของต่างประเทศ

มาตรการเพื่อการมีงานทำสำหรับคนพิการที่ใช้กันอยู่ทั่วไปหลาย ๆ ประเทศ มีดังนี้ (Ryosuke Matsui. 2533 : 15)

1. ระบบโควต้า (ระบบจัดสรร) หลายประเทศในเอเชียได้ยอมรับระบบโควต้า ซึ่งเป็นวิธีการสร้างโอกาสการมีงานทำให้แก่คนพิการ ระบบโควต้าจะเป็นเงื่อนไขให้นายจ้าง ทุกคนยอมรับคนพิการเข้าทำงานในจำนวนที่กำหนดไว้เป็นขั้นต่ำ ประเทศที่มีแนวคิดแบบนี้ และมีกฎหมายหรือข้อบังคับปฏิบัติอยู่มีทั้งในยุโรปและเอเชีย เช่น ญี่ปุ่นได้กำหนดโควต้า สำหรับภาคเอกชนไว้ ร้อยละ 1.6 และหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 2 อินเดีย ร้อยละ 3 สวีเดน ร้อยละ 2 ปักกิสตาน ร้อยละ 3 แชนเนีย ร้อยละ 5 เป็นต้น

2. แรงจูงใจนายจ้าง ประเทศไทยในภูมิภาคนี้ บางประเทศได้เสนอสิ่งจูงใจแก่นายจ้าง เพื่อก่อให้เกิดโอกาสการจ้างงานสำหรับคนพิการ เช่น การลดหย่อนภาษีให้แก่นายจ้างที่ จ้างงานคนพิการเข้าทำงาน หรือการให้เงินช่วยเหลือแก่นายจ้างในการปรับปรุงขยายงานหรือ จัดหาเครื่องจักรซึ่งจะช่วยคนพิการให้ทำงานได้

3. บริการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพสำหรับคนพิการ บริการด้านนี้มีขึ้นเพื่อ ให้คนพิการมีความมั่นคง สามารถรักษาสภาพและประโยชน์ในการจ้างงานที่เหมาะสมให้

การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพสำหรับคนพิการ ต้องคำนึงถึงความต้องการของ ตลาดแรงงานด้วย ดังนั้นจึงควรมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างการฟื้นฟูอาชีพกับโรงงาน อุตสาหกรรม การฟื้นฟูด้านอาชีพจะไม่ประสบผล และไม่สามารถหาแรงงานคนพิการที่มี คุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงานได้เลย ด้วยบริการฝึกอาชีพดำเนินการโดยสถาบัน พิเศษต่าง ๆ เท่านั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การฟื้นฟูสมรรถภาพและการฝึกอาชีพ ควรจะ ดำเนินการในบริษัทเอกชนในโลกธุรกิจ กล่าวคือเมื่อจะสิ้นสุดการฝึกอบรมที่สถาบันฟื้นฟู สมรรถภาพด้านอาชีพ (หรือโรงเรียนพิเศษอื่น ๆ) สำหรับคนพิการ ผู้ฝึกจะต้องไปทดลองการ ทำงานในบริษัทเป็นระยะเวลาหนึ่งประมาณ 2-3 สัปดาห์ หรือหน้ายาๆ เดือน

การจัดฝึกงานเช่นนี้มีประโยชน์อย่างมากสำหรับคนพิการ เพราะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และปรับตัวให้เข้ากับระบบการทำงานในสถานประกอบการ เกิดความมั่นใจในการทำงานในระหว่างการทดลองงาน ขณะเดียวกันนายจ้างก็จะเกิดความเข้าใจในความต้องการพิเศษของลูกจ้างผู้พิการในสถานที่ทำงานด้วย ในกรณีที่คนพิการบางคนอาจต้องการปรับปรุงงานให้เหมาะสมกับสภาพความพิการ โดยการแก้ไขปรับปรุงเล็กน้อยและใช้ค่าใช้จ่ายบ้างแต่จะทำให้ลูกจ้างพิการสามารถทำงานให้นายจ้างได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. การฝึกอบรมแผนใหม่และโอกาสเมืองงานทำ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การใช้เครื่องมือเครื่องจักรที่มีความซับซ้อน และระบบอัตโนมัติ เป็นสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกอบรมวิชาชีพและโอกาสการเมืองงานทำสำหรับคนพิการ เมื่อความเจริญก้าวหน้ายังคงมีต่อไปย่อมมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาสู่ชีวิตการทำงาน เช่น การใช้เครื่องมืออัตโนมัติแทนการใช้คนทำงาน สิ่งเหล่านี้อาจมีผลให้ลดความต้องการแรงงานคนลงไป ซึ่งจะมีผลเสียต่อโอกาสการจ้างงานสำหรับคนพิการอีกทางหนึ่ง การใช้เครื่องมืออัตโนมัติจะขัดขวางอาชีพหลายอาชีพที่ทำให้ใช้คนทำงานน้อยแต่ได้งานมากขึ้นภายใต้ข้อความสามารถที่จำกัดของคนพิการทางร่างกาย ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขยายขอบข่ายของการฝึกอบรมแก่คนพิการให้ก้าวขวางมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลง ประเทศที่ดำเนินการในเรื่องนี้ไปแล้ว ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลี สิงคโปร์ และอ่องกง เป็นต้น

5. การจัดอุปสรรคทางสังคม โดยการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจต่อสาธารณะ และการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมให้แก่คนพิการ

ปัญหาทางเดินดินนั้นเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะกำหนดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของงานที่มีวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมวิชาชีพและการมีส่วนร่วมในสังคมของคนพิการ ซึ่งเจตคติของคนทั่วไปในสังคมยังมองว่าคนพิการเป็นบุคคลที่ด้อยความสามารถในการแก้ปัญหาดังกล่าว รัฐบาลในหลาย ๆ ประเทศจึงได้จัดให้มีการรณรงค์ให้การศึกษาทั่วไปหลายอย่างเพื่อจักก่อให้เกิดเจตคติที่ยอมรับในการจ้างคนพิการเข้าทำงานในภายนอก

นอกจากนี้ปัญหาทางด้านสถาบันปัตยกรรมในการก่อสร้างก็เป็นอุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ขัดขวางคนพิการไม่ให้สามารถเข้าไปในอาคารต่างๆ รวมทั้งการใช้บริการขนส่งสาธารณะต่างๆ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพิจารณาแก้ไขอุปสรรคต่างๆ ทางสังคมของคนพิการซึ่งเป็นไปเพื่อให้คนพิการสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่ ตัวอย่างของประเทศที่ได้มีการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจังได้แก่ประเทศไทยเป็นส่วนมากอย่างส่งเสริมการเคลื่อนที่ของคนพิการโดยจัดหาอาคารเฉพาะ จัดตั้งสถาบันและติดตั้งอุปกรณ์

สาธารณรัฐไทย และสิ่งประดิษฐ์อื่น ๆ ที่อำนวยความสะดวกแก่คนพิการ เช่น สร้างอาคาร สาธารณูปโภค ถนนทางด่วน และการขนส่งสาธารณะทั้งหมด รวมทั้งเรือและเครื่องบิน เพื่อให้ คนพิการเข้าร่วมใช้ด้วย

ประสบการณ์ของประเทศไทยในเรื่องการจ้างงานคนพิการ

สำหรับประเทศไทย เห็นได้ว่ามาพบว่ายังไม่ได้สัดยາบันในอนุสัญญาฉบับดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้พยายามนำเอกสารที่เห็นว่าจำเป็นและสอดคล้องกับภาระณ์ของประเทศไทยมาปรับใช้ โดยจะเห็นได้ชัดจากที่รัฐบาลได้มีมติให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการ พื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2534 โดยมีสาระของกฎหมายดังนี้

1. ให้มีคณะกรรมการพื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม* เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณูปโภค ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสำนักงานประจำปี ห้ามตีกรรมการแพททาย ห้ามตีกรรม ประชาสงเคราะห์ ห้ามตีกรรมสามัญศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน 6 คน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นกรรมการ หัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการพื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เป็นเลขานุการและให้ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในกรมประชาสงเคราะห์ไม่เกิน 2 คน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งจากคนพิการซึ่งเป็นผู้แทนองค์กรที่ เกี่ยวข้องกับคนพิการไม่น้อยกว่า 2 คน

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

3. คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการคนหนึ่งหรือหลายคน โดย คณะกรรมการแต่ละคนให้มีคนพิการซึ่งได้จดทะเบียนไว้ ณ สำนักงานคณะกรรมการ พื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไม่น้อยกว่า 1 คน ร่วมเป็นอนุกรรมการ

4. ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการพื้นฟูสมรรถภาพคนพิการซึ่งในกรม ประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

5. ให้สำนักงานคณะกรรมการพื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เป็นสำนักงานที่เปลี่ยนแปลง สำหรับคนพิการในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดอื่น โดยมีหัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการฯ

---

* ยกเว้นที่ประกาศใช้ พ.ร.บ. การพื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กรมประชาสงเคราะห์ ยังสังกัดกระทรวงมหาดไทย และมีการเปลี่ยนสังกัดเมื่อมีการจัดตั้งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2536

เป็นนายทะเบียนกลาง และที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัดทุกจังหวัดเป็นสำนักงานทะเบียนสำนับคนพิการในจังหวัด โดยมีประชาสงเคราะห์จังหวัดเป็นนายทะเบียนจังหวัด

6. ให้คนพิการซึ่งประสงค์จะได้รับสิทธิในการลงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพยืนข้อด้วยทะเบียนต่อนายทะเบียนกลาง ณ สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หรือต่อนายทะเบียนจังหวัด ณ ที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัด กรณีคนพิการเป็นผู้เยาว์ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนไร้ความสามารถ หรือคนพิการที่มีสภาพความพิการจนไม่สามารถไปข้อด้วยทะเบียนด้วยตนเองได้ ให้ผู้ปกครองผู้พิทักษ์ ผู้อนุบาล หรือบุคคลที่ดูแลพิการไปยื่นข้อด้วยทะเบียนแทนก็ได้ แต่ต้องนำคนพิการ หรือหลักฐานว่าเป็นคนพิการไปเสนอต่อนายทะเบียน

7. การจดทะเบียน การกำหนดสิทธิหรือการเปลี่ยนแปลงสิทธิ และการขอสละสิทธิโดย คนพิกรู้ใจเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

7.1 คนพิการที่ได้จดทะเบียนแล้ว ให้ได้รับการลงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพดังต่อไปนี้

7.1.1 บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีทางการแพทย์ และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์

7.1.2 การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ หรือการศึกษาสายอาชีพ หรืออุดมศึกษา

7.1.3 คำแนะนำ ชี้แจง และปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และการฝึกอาชีพ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้

7.1.4 การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนการติดต่อสื่อสารทางราชการ และบริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

7.1.5 บริการจากรัฐในการเป็นคดีความและในการติดต่อกับทางราชการ

8. ให้จดตั้ง “กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพ” ขึ้น ในสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

9. ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎหมายเพื่อกำหนด

9.1 ลักษณะอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณูปโภคที่ต้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกและควบคุมพิการ

9.2 ให้นายจ้างหรือสถานประกอบการของเอกชน รับคนพิการเข้าทำงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับลูกจ้างอื่น

กรณีนายจ้างหรือเจ้าของประกอบการไม่ประ拯救จะรับคนพิการเข้าทำงานตามอัตราส่วนที่กำหนด จะขอส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงแทนก็ได้

10. เจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ๆ ซึ่งจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกแก่คนพิการ มีสิทธิหักเงินค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของเงินที่เสียไปออกจากเงินได้สุทธิหรือกำไรสุทธิ

นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชน ซึ่งรับคนพิการเข้าทำงานมีสิทธินำเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่คนพิการ มาหักเป็นค่าใช้จ่ายตามประมาณรัษฎากรได้เป็นสองเท่าของจำนวนที่จ่ายจริง

การประกาศให้มีการบังคับใช้ พ.ร.บ. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ดังกล่าว ข้างต้นเป็นมาตรการอันหนึ่งที่จะเปิดโอกาสให้มีการจ้างงานคนพิการเข้าทำงานมากขึ้นกว่าเดิม แต่อย่างไรก็ตามในการสร้างโอกาสมีงานทำของคนพิการจะไม่สบความสำเร็จถ้าคนพิการยังไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือพัฒนาความรู้ ความสามารถในด้านการทำงานที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงาน จึงจากล้วนได้ว่าความสำเร็จในการสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการนั้น นอกจากราชใช้มาตรการทางกฎหมายแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับมาตรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดระบบการฝึกอาชีพตามที่ตลาด แรงงานต้องการ ระบบการจัดหางานและการติดตามผลการทำงานของคนพิการ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนพิการและการทำงานของคนพิการ

งานวิจัยในประเทศไทย

คุณะทำงานศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน (ม.ป.ป.: ๑๐) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายบริการฝึกอาชีพอื่น ๆ ของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า หลักเกณฑ์ที่ควรนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจยังกับการเปิดสาขาหรือขยายสาขาการฝึกอาชีพ ได้แก่ ลักษณะความพิการ ร้อยละ 71.7 ความต้องการของตลาดแรงงาน ร้อยละ 58.7 และความต้องการฝึกอาชีพของลูกจ้างพิการ ร้อยละ 56.5 สำหรับสาขาอาชีพที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงานควรเปิดเพิ่มเติมนั้น เมื่อพิจารณาโดยคำนึงถึงปัจจัย 2 ประการ คือ ความต้องการฝึกอาชีพของลูกจ้างพิการ และความต้องการของตลาดแรงงานเปรียบเทียบกันแล้ว พบว่า ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงานควรเปิดอาชีพเพิ่มเติมในสาขาช่างซ่อมและประกอบเครื่องยนต์เล็ก วิจิตรศิลป์ เครื่องบันดินแพ และจักรยาน สำหรับจำนวนสถานประกอบการที่ต้องการรับลูกจ้างพิการเข้าทำงานมีเพียงร้อยละ 26.2 ขณะที่ส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.9 ไม่มีความ

ต้องการลูกจ้างพิการ นอกจากรายนี้ ยังพบว่า ประชาชนที่นำไปส่วนมาก ร้อยละ 57 ต้องการใช้บริการของคนพิการ โดยมีเงื่อนไขว่าถ้าจำเป็นต้องใช้ ต้องมีฝีมือ หรือคุณค่า เท่าเทียมกับคนปกติ ดังนั้น ศูนย์พื้นฟูสมรรถภาพคนงานจึงควรจะศึกษาเพิ่มเติมและให้บริการพื้นฟูสมรรถภาพเพื่อเตรียมความพร้อมของลูกจ้างพิการเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

สมพงษ์ พลอยสังวาลย์ (2519 : 103/1-103/2) ได้ศึกษาการคุ้มครองแรงงานเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้างในงานอุตสาหกรรม พบว่า ลูกจ้างที่ได้รับบาดเจ็บถึงกับทุพพลลรุกค์ภาวะเกิดความวิตกกังวล (Anxiety) ในเรื่องต่างๆ เช่น รู้สึกว่าตนอาจถูกทอดทิ้ง มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับสมาชิกครอบครัว และเมื่อทราบว่าตนอาจร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพก็จะเกิดความวิตกกังวล มีอาการจิตแหรรกระซ้อน ลูกจ้างบางคนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ถูกทอดทิ้งจากครอบครัวเกิดความวิตกกังวลรุนแรง จนในที่สุดอาจแสดงอาการวิกฤตซึ่งเป็นอันตรายต่อสังคม

นิยม ธรรมราตนนท์ (2522 : ก - ช) ได้ศึกษาปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความพิการของหน้า つまり และประชาชนอาสาสมัคร ผู้ชี้งปฎิบัติน้ำที่ปราบปรามการกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ พบว่า ผู้พิการมีปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหานี้สิน เป็นต้น การให้ความช่วยเหลือควรจะให้ความช่วยเหลือทั้งทางเศรษฐกิจและจิตใจ โดยให้บริการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย การฝึกอาชีพ และข่าวสารต่างๆ

สุปรีดา คงธรรม (2522 : 128) ได้ศึกษาปัญหาความต้องการและอุปสรรคของคนพิการที่รับการฝึกอาชีพ ณ ศูนย์พื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย พบว่า คนพิการมีปัญหาจากความพิการของตนเอง ปัญหานี้สิน ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับผู้อื่นและสังคม นักสังคมสงเคราะห์ด้านการพื้นฟูสมรรถภาพพิการ เป็นบุคคลสำคัญยิ่งในการช่วยเหลือ และการปรับสภาพความต้องการของคนพิการ

ประณมพร ไกรชนสมบูรณ์ (2526 : 2) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการบริการทางสังคมของลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยด้วยโรคเนื่องจากการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างที่อยู่ในความคุ้มครองของกองทุนเงินทดแทน พบว่า ปัญหาที่ลูกจ้างได้รับภัยหลังการประสบอันตราย ได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ปัญหาการแยกตัวออกจากสังคม ปัญหาการเงิน ปัญหาเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ปัญหาการเดินทาง และปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับอารมณ์ จิตใจ และการปรับตัว

สุวิรัตน์ อรรถศาสตร์ศรี (2530 : ค - ช) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสวัสดิการกับการพัฒนาอาชีพพนาราผ่านศึกษาขององค์กรสงเคราะห์ที่หารผ่านศึก ในเขต

กรุงเทพมหานคร พบว่า ทหารผ่านศึกษาพิการที่ได้รับเงินเลี้ยงชีพรายเดือนเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่ง มีผลทำให้ความสนใจที่จะได้รับการพัฒนาอาชีพลดน้อยลง และเป็นที่ยอมรับว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ปัญหาด้านจิตใจ และครอบครัวของแต่ละบุคคล มีส่วนทำให้การพัฒนาอาชีพไม่ได้ผล เมื่อทหารผ่านศึกษารู้จักการอบรมแล้ว ไม่มีหน่วยงานได้รับเข้าทำงาน ดังนั้น ควรจัดตั้งโรงงานในอวัยวะขึ้นเพื่อร่วบหثارผ่านศึกเหล่านี้

โภมินทร์ ชានาໄต้ (2531 : 22 - 23) ได้ศึกษาเรื่องการปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจของลูกจ้างที่ได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน โดยศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างพิการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน กรมแรงงาน จำนวน 48 คน ผลการศึกษาพบว่า คุณงานพิการร้อยละ 72.92 และ 77.08 มีการปรับตัวทางเศรษฐกิจและสังคมดี มีเพียงร้อยละ 56.25 ที่สามารถปรับตัวทางจิตใจได้ นอกจากนี้ ยังพบว่า ร้อยละ 87.50 มีความพึงพอใจต่อการอยู่ในครอบครัว ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 64.58 ที่มีความพอใจต่องานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน

กองวิชาการ กรมประชาสงเคราะห์ (2534 : 82) ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้กับคนพิการและทุพพลภาพของกรมประชาสงเคราะห์ กรณีบริการในรูปสถาบัน ผลการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการสามารถพัฒนาตนเองในระดับปานกลาง ในขณะที่คนพิการส่วนใหญ่ในสถานสงเคราะห์สามารถพัฒนาตนเองได้ค่อนข้างดี นอกจากนี้ ยังพบว่า เจ้าน้าที่ของหน่วยงานมีความเห็นว่า ผู้รับการสงเคราะห์ไม่ค่อยมีความอดทน ไม่พยายามช่วยตนเอง อีกทั้งสภาพความพิการของผู้รับการสงเคราะห์เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสามารถของตนเองด้วย สำหรับองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องมีความเห็นว่า กรมประชาสงเคราะห์ยังช่วยเหลือคนพิการไม่ครอบคลุมทุกประเภท การช่วยเหลือมีข้อจำกัด ล่าช้า การฝึกอาชีพไม่ค่อยมีคุณภาพ เรียนจบแล้วงานทำไม่ค่อยได้ และขาดการประชาสัมพันธ์งาน

สรินารถ บุณยเกียรติ (2535 : 68 - 69) ได้ศึกษาเรื่องการเตรียมการของสถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการ โดยศึกษากับสถานประกอบการของเอกชนที่มีพนักงานตั้งแต่ 200 คน ขึ้นไป จำนวน 60 แห่ง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมในการจ้างงานคนพิการ แม้ว่าสถานประกอบการส่วนใหญ่จะเล็งเห็นความจำเป็นของคนพิการที่จะต้องได้รับการบริการทางสังคม แต่คิดว่าหน้าที่ในการดูแลรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เป็นหน้าที่ของรัฐ และครอบครัวคนพิการเท่านั้น นอกจากนี้ สถานประกอบการยังเชื่อว่าคนพิการสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และมีความต้องการที่จะ

ทำงานเหมือนคนปกติ แต่สถานประกอบการกลับไม่แน่ใจในขีดความสามารถของคนพิการ สำหรับการจัดสภาพแวดล้อม สถานประกอบการตระหนักร่วม เรื่องอาคารสถานที่และบรรยากาศในการทำงาน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยบดิగามมีความสำคัญต่อการทำงานของคนพิการ แต่สถานประกอบการก็ไม่แน่ใจที่จะเตรียมการด้านการจัดสภาพแวดล้อมดังกล่าว เพราะความไม่คุ้มทุนของค่าใช้จ่ายที่สถานประกอบการจะต้องรับภาระในการจัดสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ต่อการจ้างคนพิการเข้าทำงานเพียงไม่กี่คน

สุกัญญา วินูลย์พานิช (2536 : 136) ได้ศึกษาเรื่องอัตมในทัศน์และการพึงตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ โดยศึกษา กับผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ และเบาะศาสตร์พื้นฟู โรงพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 133 ราย ผลการศึกษาพบว่า คนพิการส่วนใหญ่มีการพึงตนเองทางเศรษฐกิจดี มีอัตมในทัศน์ดีแต่ได้รับการสนับสนุนจากสังคมต่ำ นอกจากนี้ ยังพบว่า อัตมในทัศน์และการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพึงตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ

กาญจน กาญจนไตรวัฒน์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษามโนทัศน์แห่งตนเองของผู้ป่วยที่อ้มพาตครึ่งล่าง โดยเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนระหว่างก่อนและหลังการบาดเจ็บไป สันหลัง และเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนของผู้ป่วยก่อนการบาดเจ็บไป สันหลัง กับมโนภาพแห่งตนของบุคคลปกติโดยศึกษาจากผู้ป่วยอ้มพาตครึ่งล่างกับศึกษาผู้ไข้ในญี่ กลุ่มละ 60 คน ผลการวิจัย พบว่า

1. มโนภาพแห่งตนโดยส่วนรวมและมโนภาพแห่งตนส่วนย่อย (ด้านร่างกาย ศีลธรรม จรรยาส่วนตัว ครอบครัว สังคม ความเป็นเอกลักษณ์ ความพึงพอใจในตนเอง และด้านพฤติกรรม 7 ใน 8 ด้าน ของผู้ป่วยหลังการเป็นอ้มพาตครึ่งล่างถูกว่ามโนภาพแห่งตนด้านศีลธรรมจรรยา และการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองนั้นไม่มีความแตกต่างกัน

2. มโนภาพแห่งตนโดยส่วนรวมและส่วนย่อยกับด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองของผู้ป่วยก่อนเป็นอ้มพาตครึ่งล่างไม่แตกต่างกับบุคคลปกติ และไม่มีความแตกต่างกันในกลุ่มผู้ป่วยที่มีอายุ และอาชีพแตกต่างกัน แต่ในกลุ่มผู้ป่วยที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามี มโนภาพแห่งตนด้านครอบครัวและความพึงพอใจในตนเองสูงกว่ากลุ่มผู้ป่วยที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ตามลำดับ นอกจากนี้ไม่มีความแตกต่างกัน

ราชนา ตะเกพงษ์ (2537:141 - 146) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ กลุ่มตัวอย่าง คือ นายจ้าง จำนวน 130 ราย และคนพิการ จำนวน 60 ราย พบว่า

1. โดยภาพรวมแล้ว นายจ้างเห็นด้วยกับการสร้างโอกาสการมีงานของคนพิการ แต่เมื่อพิจารณาถึงนโยบายและความยากลำบากในการรับคนพิการเข้าทำงานแล้ว ผู้ตอบ

แบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ต้องการรับคนพิการเข้าทำงาน อันเนื่องมาจากการประยุกต์ทางธุรกิจ เป็นสำคัญ

2. คนพิการร้อยละ 46.7 ต้องการทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ เพราะไม่มีเงินทุนสำหรับประกอบอาชีพ และเหตุผลของอื่นๆ เช่น ต้องการทำให้คนในสังคมยอมรับความสามารถของคนพิการ

3. เมื่อพิจารณาความต้องการแรงงานของนายจ้าง และความต้องการทำงานของคนพิการแล้ว นายจ้างต้องการแรงงานที่มีคุณภาพ ในขณะที่คนพิการจำนวนมากต้องการเข้าสู่ระบบการจ้างงาน ดังนั้น เงื่อนไขที่จะประสบความต้องการทั้ง 2 ฝ่าย ก็คือ “ระบบการพื้นฟูสมรรถภาพ” ที่จะสร้างคนพิการให้มีคุณภาพและปริมาณตรงกับความต้องการของนายจ้าง

อรพินทร์ พิทักษ์มหากेतุ (2537 : 61 – 62) ได้ศึกษาปัญหาการเข้าสู่แรงงานของคนพิการที่เคยได้รับการพื้นฟูอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ พบว่า ปัญหาการเข้าสู่แรงงานของคนพิการ ได้แก่ งานหนัก งานไม่เหมาะสมกับร่างกาย รายได้น้อยและไม่แน่นอน ที่พักไม่เพียงพอ ยังไม่มีห้องน้ำและทางลาดสำหรับคนที่ขาพิการ และมีการจ้างคนพิการเพียงเพื่อเจ้าของพิการจะได้เสียภาษีลดลง นอกจากนี้ ยังศึกษาพบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพอใจในอาชีพ และความต้องการเปลี่ยนอาชีพของคนพิการ

สมพร แซ่เช้ง (2540 : 119) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในงานของคนพิการในสถานประกอบการเอกชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่า

1. อายุ วุฒิการศึกษา ความคิดเห็นที่มีต่อลักษณะงาน รายได้ ความมั่นคงในงานสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน และสัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานของคนพิการ ส่วนลักษณะความพิการ ประสบการณ์การฝึกอาชีพ ประสบการณ์การทำงานบุคลิกภาพเกี่ยวกับอาชีพ ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพในการทำงาน สวัสดิการ และความก้าวหน้าในงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานของคนพิการ

2. คนพิการที่มีลักษณะความพิการต่างกันมีความพึงพอใจในงานไม่แตกต่างกัน

3. คนพิการที่มีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพในการทำงานดีและปานกลาง มีความพึงพอใจในงานมากกว่าคนพิการที่มีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพในการทำงานไม่ดี ส่วนคนพิการที่มีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพในการทำงานดีและปานกลาง มีความพึงพอใจในงานไม่แตกต่างกัน

4. คนพิการที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นกับคนพิการที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีความพึงพอใจในงานไม่แตกต่างกัน

5. คนพิการที่มีความคิดเห็นต่อความก้าวหน้าในงานดีและปานกลาง มีความพึงพอใจในงานมากกว่าคนพิการที่มีความคิดเห็นต่อความก้าวหน้าในงานไม่ดี ส่วนคนพิการที่มีความคิดเห็นต่อความก้าวหน้าในงานดี มีความพึงพอใจในงานมากกว่าคนพิการที่มีความคิดเห็นต่อความก้าวหน้าในงานปานกลาง

สุริมล วิมลกาญจน (2540 : 86 - 93) ได้ติดตามผลการใช้สิทธิประโยชน์ด้านอาชีพตามพระราชบัญญัติการเพิ่งฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พบว่า ระบบการเพิ่งฟูสมรรถภาพมีส่วนสำคัญต่อการผลิตแรงงานที่มีคุณภาพออกสู่สังคม และเป็นตัวจกรสำคัญที่จะผลักดันให้คนพิการมีโอกาสที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น ที่ผ่านมาพบว่า ระบบการเพิ่งฟูสมรรถภาพยังไม่สามารถสร้างคนพิการที่มีคุณภาพ และปริมาณตามความต้องการของตลาดแรงงานได้

สุภารา วงศากร (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอัตราร้อยละการวางแผนการดำเนินชีวิตของคนพิการในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษาพบว่า

1. อัตราร้อยละของคนพิการมีความสัมพันธ์กับการวางแผนการดำเนินชีวิตในด้านสุขภาพด้านอาชีพ และด้านสังคม
2. คนพิการที่มีเพศ วุฒิการศึกษา สถานภาพสมรส และสภาพความพิการ ต่างกัน มีอัตราร้อยละการวางแผนการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน
3. คนพิการที่มีอายุต่างกัน มีอัตราร้อยละแตกต่างกัน แต่มีการวางแผนการดำเนินชีวิตต่างกัน

งานวิจัยในต่างประเทศ

โคลเวน และใบโบร์ฟ (Shakespeare. 1975 : 25 citing Cowen and Bobrove. 1966) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวของคนพิการที่มีระดับความพิการแตกต่างกัน โดยศึกษาเปรียบเทียบคนตาบอดกับคนที่สูญเสียการมองเห็นบางส่วน และคนบุนนาคกับคนบุดดิง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีความพิการมาก คือ คนตาบอดกับคนบุนนาค มีการปรับตัวได้ดีกว่า คนที่สูญเสียการมองเห็นบางส่วน และคนบุดดิง

ลินน (Lynn. 1991 อ้างอิงมาจาก สุภารา วงศากร. 2541 : 31) ได้ศึกษาโปรแกรมในการเพิ่มความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง การฝึกทักษะทางสังคมเพื่อลดความวิตกกังวลในเด็กทุพพลภาพของเด็กชาย จำนวน 13 คน ในโรงเรียนมัธยม เป็นเวลา 8 เดือน ผลการศึกษาพบว่า เด็กทุพพลภาพมีการเพิ่มความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ลดความวิตกกังวล และมีพัฒนาทักษะทางสังคม

กริฟฟิน (Griffin. 1996 : 2981) ได้ศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองและความพึงพอใจในงานของคนปัญญาอ่อนที่ทำงานในโรงงานในอาชีวศึกษา และคนพิการที่ทำงานในโครงการสนับสนุนการจ้างงาน พบร่วมกันว่า คนพิการที่ทำงานในโครงการสนับสนุนการจ้างงาน มีความพึงพอใจในงานสูงกว่าคนพิการที่ทำงานในโรงงานในอาชีวศึกษา และมีความสัมพันธ์กันระหว่างความพึงพอใจในงานกับความภาคภูมิใจในตนเองของคนพิการทั้งสองกลุ่ม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า คนพิการเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าอย่างหนึ่งในสังคม จึงสมควรที่จะได้รับการเอาใจใส่ดูแลและพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมองเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อจะได้พัฒนาตนเองให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม ซึ่งการทำงานนับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ คนพิการมีชีวิตที่ดีขึ้น และมีความสมบูรณ์เนื่องอนบุคคลอื่น แต่ปรากฏว่า ยังมีคนพิการในสังคมไทยจำนวนมากที่ยังมีปัญหาในการทำงาน ดังนั้น การศึกษาวิจัยเพื่อหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการทำงานของคนพิการ รวมทั้งแนวทางและมาตรการส่งเสริมคนพิการเข้าทำงานจึงมีความสำคัญต่อคนพิการเป็นอย่างมาก